

Συμμετοχή των περιβαλλοντικών οργανώσεων ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, ΑΡΧΕΛΩΝ, Δίκτυο ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ SOS, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, Καλλιστώ, Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης, ANIMA, MEDASSET και WWF Ελλάς στη δημόσια διαβούλευση επί του σχεδίου υ.α. «Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας 2018-2038 (Εθνική Στρατηγική για τα Δάση).»

Σεπτέμβριος 2018

Το παρόν αποτελεί το κείμενο παρατηρήσεων των περιβαλλοντικών οργανώσεων ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, ΑΡΧΕΛΩΝ, Δίκτυο ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ SOS, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, Καλλιστώ, Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης, ANIMA, MEDASSET και WWF Ελλάς στη δημόσια διαβούλευση επί του σχεδίου υ.α. «Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας 2018-2038 (Εθνική Στρατηγική για τα Δάση).»

Γενικές παρατηρήσεις:

Η προώθηση του σχεδίου υ.α. Εθνικής Στρατηγικής για τα Δάση (ΕΣΔ) αποτελεί μία εξαιρετικά σημαντική πρωτοβουλία του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων, την οποία επικροτούμε. Ιδιαίτερα αξιέπαινο θεωρούμε το γεγονός ότι μία τυπική υποχρέωση κατάρτισης σχεδίου στρατηγικής ανάπτυξης της δασοπονίας της χώρας (άρθ. 60 ν. 4280/214) αξιοποιήθηκε για την κατάρτιση ολοκληρωμένης εθνικής στρατηγικής για τα δάση.

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Εταιρία Προστασίας Πρεσπών, Καλλιστώ, και WWF Ελλάς πήραν μέρος στην κατάρτισή της συμμετέχοντας στις ανοιχτές συνεδριάσεις και καταθέτοντας σχετικό κείμενο με προτάσεις (<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=HyadDtKDdOw%3d&tabid=951&language=el-GR>), αν και δεν είχαν συμμετοχή στην ομάδα εργασίας που στη συνέχεια συγκροτήθηκε.

Θεωρούμε ότι το κείμενο που επεξεργάστηκε η ομάδα εργασίας και ενσωματώνεται στο σχέδιο της υ.α. περιλαμβάνει και αντιμετωπίζει τις κυριότερες πτυχές που αφορούν στην προστασία και διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων. Επίσης, σημειώνουμε ότι αρκετές από τις προτάσεις που καταθέσαμε έχουν περιληφθεί στο τελικό κείμενο που τίθεται στη διαβούλευση.

Ωστόσο, επανερχόμαστε με πιο εστιασμένες παρατηρήσεις που αφορούν κάποιες γενικές αρχές αλλά και συγκεκριμένα σημεία της Εθνικής Στρατηγικής.

Αναφορικά με τις γενικές αρχές οι παρατηρήσεις μας συνοψίζονται ως εξής, ενώ αναλυτικές παρατηρήσεις και προτάσεις για προσθήκες περιλαμβάνονται στις σχετικές υπο-ενότητες ανά άρθρο:

- Προσθήκη αναφοράς στις συνταγματικές επιταγές για την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων.
- Σαφέστερη αναφορά στην ειδική πρόνοια που απαιτείται για τα φρυγανικά οικοσυστήματα, ως μέρος των δασικών διαπλάσεων και δασικών οικοσυστημάτων (βλ. παρακάτω), αλλά και για άλλους τύπους διαπλάσεων όπως είναι οι λιβαδικοί. Σε πολλά σημεία της χώρας σπάνιοι και προστατευόμενοι λιβαδικοί και δασολιβαδικοί τύποι οικοτόπων, με μεγάλη βιοποικιλότητα, υποβαθμίζονται ή εξαφανίζονται με διαδοχή λόγω της εγκατάλειψης ανθρώπινων δραστηριοτήτων που διαχειρίζονταν τις ανοικτές εκτάσεις, και κυρίως λόγω της μείωσης της εκτατικής κτηνοτροφίας. Η διατήρησή τους τόσο με τη διαχείριση των δασών που θα καλύπτει και αυτή την πτυχή όσο και με την τόνωση και ενθάρρυνση της εκτατικής κτηνοτροφίας είναι σημαντική τόσο για την βιοποικιλότητα όσο και για την προληπτική πυρασφάλεια αλλά και για την οικονομία.
- Μεγαλύτερη προτεραιότητα στην προστασία και την αειφορική διαχείριση των δασών και στη συνέχισή τους και τη συνεισφορά τους στην οικονομία, τόσο στο όραμα όσο και στην ιεράρχηση των κάθετων αξόνων αλλά και στις κατευθύνσεις δράσεων.
- Συμπλήρωση αναφοράς στην αποκατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων.
- Μεγαλύτερη συνοχή της Στρατηγικής, π.χ. ενώ δίνεται προτεραιότητα στην κλιματική αλλαγή με ανάπτυξη σχετικού κάθετου άξονα και υπάρχει αναφορά στην ανάγκη να λαμβάνεται υπόψη στους λοιπούς άξονες της Στρατηγικής, δεν δίνεται ειδική κατεύθυνση δράσεων για την έρευνα που αφορά στην κλιματική αλλαγή, π.χ. όσον αφορά στις επιπτώσεις αυτής, γεγονός που ίσως να αποδυναμώνει την προσπάθεια αξιολόγησης της τρωτότητας των δασικών οικοσυστημάτων (κατεύθυνση δράσεων 2.2.1). Αντίστοιχα ενώ η αποκατάσταση αναφέρεται ως κατεύθυνση στον άξονα της οικονομίας του δάσους (κατεύθυνση δράσεων 1.2.6) και της κλιματικής αλλαγής (κατεύθυνση δράσεων 2.2.4) δεν αναφέρεται επαρκώς στον άξονα για την προστασία δασικών οικοσυστημάτων και βελτιστοποίηση οικοσυστημικών υπηρεσιών (κάθετος άξονας 3).

Τέλος, θετική κρίνεται η πρόνοια της Εθνικής Στρατηγικής για τους χρηματοδοτικούς πόρους όσο και για ύπαρξη συγκεκριμένου σχεδίου δράσης και διαδικασία παρακολούθησης και αναθεώρησης της Στρατηγικής. Θα προτείναμε η διάρκεια ισχύος του σχεδίου δράσης να είναι μεγαλύτερη (π.χ. 8 ετών), ώστε να λαμβάνει υπόψη τόσο τους ρυθμούς ανταπόκρισης της

χώρας σε νέες πολιτικές κατευθύνσεις όσο και τους ρυθμούς των ίδιων των δασικών οικοσυστημάτων.

Επισημαίνεται η ανάγκη επίσπευσης κατάρτισης του σχεδίου δράσης εντός του 2018, ώστε η εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής να ξεκινήσει αμέσως. Οι τραγικές πυρκαγιές του 2018 δεν αφήνουν κανένα περιθώριο εφησυχασμού.

Στο πλαίσιο αυτό οι περιβαλλοντικές οργανώσεις δηλώνουν έτοιμες να συνδράμουν στην κατάρτιση του σχεδίου δράσης και υπενθυμίζουν ότι το κείμενο με τις προτάσεις που κατέθεσαν ήδη από τον Ιούνιο του 2018 στη σχετική δημόσια διαβούλευση (<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=HyadDtKDDow%3d&tabid=951&language=el-GR>) περιλαμβάνει προτάσεις για συγκεκριμένες δράσεις που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στο σχέδιο δράσης.

Παρατηρήσεις επί του κειμένου

Ενότητα νομικής βάσης «Έχοντας υπόψη»

Το Σύνταγμα της Ελλάδας, όταν υιοθετήθηκε το 1975, θεωρήθηκε ένα από τα πιο προοδευτικά λόγω των περιβαλλοντικών του προβλέψεων και ειδικότερα των προβλέψεων του για την προστασία των Δασών. Από τη σύντομη ανασκόπηση που περιλαμβάνεται στην ενότητα αυτή απουσιάζει η αναφορά στην συνταγματικά κατοχυρωμένη προστασία των δασών (άρθ. 24 και 117). Με δεδομένες παλαιότερες απόπειρες αποδυνάμωσης ή /και διαγραφής των συγκεκριμένων προβλέψεων από το Σύνταγμα, σε περιόδους Συνταγματικής αναθεώρησης, είναι απαραίτητη η ρητή αναφορά σε αυτό.

Συνεπώς, στην εισαγωγική ενότητα της νομικής βάσης της Εθνικής Στρατηγικής (βλ. ενότητα «έχοντας υπόψη») πρέπει να προστεθεί ρητή αναφορά στα σχετικά άρθρα του Συντάγματος.

«Έχοντας υπόψη....

Τα άρθρα 24 και 117 παρ. 3 του Συντάγματος της Ελλάδας»

Άρθρο 2 Όραμα της Στρατηγικής

Το όραμα της Στρατηγικής θα πρέπει να είναι ισορροπημένο ως προς τις προτεραιότητες που θέτει για τα δασικά οικοσυστήματα της χώρας. Προτείνεται η παρακάτω προσθήκη ώστε η Στρατηγική να είναι συνεπής με την έννοια της αειφορίας, να ανταποκρίνεται στις επιταγές του Συντάγματος, στην ευρωπαϊκή Στρατηγική όπως και στο Σχέδιο Δράσης του ΟΗΕ και με την ολοκληρωμένη προσέγγιση που διέπει τη Στρατηγική. Παράλληλα θα πρέπει να διασφαλίζει τη συνοχή με την εθνική στρατηγική για τη βιοποικιλότητα. Η αναφορά σε έννοιες όπως η «αειφορία, η πολυλειτουργικότητα, η προσαρμοστικότητα κτλ» μόνο ως μέσα της

οικονομικής συνεισφοράς των δασών στην οικονομία θέτουν μεν κάποιους σημαντικούς όρους στην αξιοποίηση των δασικών οικοσυστημάτων, ωστόσο δεν προτάσσουν την ανάγκη προστασίας και αειφορικής διαχείρισης ως βασικής προϋπόθεσης για να υπάρξει η όποια οικονομική αξιοποίηση των δασών. Προτείνεται η εξής προσθήκη:

«Στο πλαίσιο της ΕΣΔ υιοθετείται στη χώρα πρότυπο της μεσογειακής δασοπονίας με το εξής όραμα:

«Προστασία και αειφορική διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων και αύξηση της συνεισφοράς των δασικών οικοσυστημάτων στην οικονομία της χώρας μέσω της αειφορίας, της πολυλειτουργικότητας, της προσαρμοστικότητας και της ενίσχυσης του κοινωνικοοικονομικού τους ρόλου, υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής».

Άρθρο 3 Μεσογειακή Δασοπονία

Η αναφορά στη μεσογειακή δασοπονία θεωρείται κρίσιμη. Η Εθνική Στρατηγική Δασών θα πρέπει να είναι σαφές ότι συμπεριλαμβάνει στόχους και μέτρα για όλους του τύπους δασικών διαπλάσεων και δασικών οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των φρυγανικών. Στο πλαίσιο αυτό θεωρούμε απαραίτητη τη ρητή αναφορά και στα φρυγανικά οικοσυστήματα. Τα φρυγανικά οικοσυστήματα φιλοξενούν σημαντική και απειλούμενη βιοποικιλότητα, παρέχουν ποικιλία οικοσυστημικών υπηρεσιών, αποτελούν σημαντικό οικονομικό πόρο (π.χ. παρέχουν μη ξυλώδη δασικά προϊόντα, όπως αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά με οικονομική αξία) και ορθώς πλέον περιλαμβάνονται στη δασική νομοθεσία, με το πρόσφατο ΠΔ (αρ. 32/2016), σύμφωνα με το οποίο μπορούν με σαφήνεια πια να εξομοιωθούν με τα δασικά. Χρήζουν ειδικής πρόνοιας καθώς, σε πολλές περιοχές της χώρας, ενδεικτικά στον νησιωτικό και παράκτιο χώρο, οι φρυγανικές εκτάσεις αποτελούν τη μόνη ή κύρια μορφή δασικών εκτάσεων. Χρειάζονται αυξημένη προστασία καθώς η πίεση για οικιστική και τουριστική «ανάπτυξη», για δημιουργία παραθεριστικής κατοικίας και διάφορες υποδομές είναι πολύ μεγάλη. Συγκεκριμένα, προτείνεται η εξής προσθήκη στην παράγραφο

«2. Τα βασικά χαρακτηριστικά του προτύπου Μεσογειακής Δασοπονίας είναι:...

- **Στα δασικά οικοσυστήματα της Μεσογείου ξεχωρίζουν και χρήζουν ειδικής πρόνοιας και προστασίας οι φρυγανικές εκτάσεις».**

Από τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά της Μεσογειακής Δασοπονίας εντύπωση προκαλεί η αναφορά «στη θήρα ως εργαλείο περιβαλλοντικής διαχείρισης». Σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει αυτή η δραστηριότητα αναψυχής, όπως και αναφέρεται στον Δασικό Κώδικα, να θεωρείται εργαλείο διαχείρισης του περιβάλλοντος και ειδικότερα πληθυσμών ειδών πανίδας, πολλοί εκ των οποίων μπορεί να διέπονται και από επιπλέον προστατευτικά καθεστώτα. Η διαχείριση πληθυσμών ειδών πανίδας αποτελεί μία ενέργεια που βασίζεται σε τεκμηριωμένη μελέτη με βάση επιστημονικά δεδομένα που λαμβάνουν υπόψη τους το σύνολο του φυσικού

περιβάλλοντος και τη δυναμική των οικοσυστημάτων και σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να γίνεται με μόνο και αποσπασματικό κριτήριο τον αριθμό των ατόμων ενός είδους. Το παράδειγμα της διαχείρισης του κόκκινου ελαφιού στην Πάρνηθα και η παρακολούθηση της δυναμικής του πληθυσμού ανάλογα με εξωτερικές συνθήκες όπως η πυρκαγιά του 2007 και η παρουσία του λύκου τα τελευταία χρόνια αναδεικνύουν την προσοχή που απαιτείται στην περίπτωση διαχείρισης άγριων ειδών πανίδας. Η διαχείριση άγριων ειδών πανίδας, είτε αυτό αφορά τον περιορισμό υπεράριθμου πληθυσμού είτε χωροκατακτητικά είδη και την αντιμετώπιση ενδεχομένων προβλημάτων που δημιουργούνται από τη συνύπαρξη άγριων ειδών και ανθρώπων απαιτεί ειδικό σχεδιασμό και μεθοδικές ενέργειες και από ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό (βλ. σχετικά κ.υ.α. 104180/433/5.2.2014 για την αρκούδα «Λήψη μέτρων για τη διαχείριση περιστατικών προσέγγισης – αλληλεπίδρασης Αρκούδας (*Ursus arctos*) σε κατοικημένες περιοχές» (Β' 272)) πολύ πριν την απόφαση θήρευσης ενός είδους, ειδικά δε από ανθρώπους για τους οποίους η θήρα αποτελεί δράση αναψυχής.

Προτείνεται η διαγραφή αυτού του χαρακτηριστικού

«Η αναγνώριση του ρόλου της θήρας ως εργαλείο περιβαλλοντικής διαχείρισης»

και η αντικατάστασή του με την εξής:

- «Η αναγνώριση ότι τα δασικά οικοσυστήματα παρέχουν υπηρεσίες αναψυχής όπως είναι οι επισκέψεις, οι φυσικές εμπειρίες, η περιβαλλοντική εκπαίδευση και η θήρα».

Άρθρο 5 Οριζόντιοι Άξονες Στρατηγικής

Οριζόντιος Άξονας (ΟΑ) 1: Διακυβέρνηση Δασικού Τομέα

- Εφόσον η κατεύθυνση δράσης 1.2.5 αφορά στις προστατευόμενες περιοχές θα πρέπει να προστεθεί ότι η τελική στόχευση μεταξύ των άλλων θα είναι και η διατήρηση των προστατευτέων χαρακτηριστικών και συνολικά η ακεραιότητα της περιοχής. Ειδικά αν πρόκειται για περιοχή Natura 2000 αυτό είναι απαραίτητο κατά πάγια νομολογία του ΔΕΕ. Σε περιοχές Natura 2000 απαντώνται και σημαντικοί τύποι λιβαδικών και δασολιβαδικών οικοτόπων που υποβαθμίζονται και μετατρέπονται σε δασικούς, όπως αναφέρθηκε παραπάνω στις γενικές παρατηρήσεις, η διατήρηση των οποίων απαιτεί ειδικές κατάλληλες διαχειριστικές παρεμβάσεις. Συνεπώς, προτείνεται η ακόλουθη προσθήκη:

1.2.5 ΓΣ 1, 2, 3 και 4: Διασύνδεση όλων των Σχεδίων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΠΠ) που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα με τις δασοπονικές μελέτες, εφαρμογή των νέων προδιαγραφών διαχείρισης των δασικών οικοσυστημάτων και τυποποίηση διαδικασιών και προτύπων, ώστε η διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων να παραμένει σύγχρονη και λειτουργική με πρόβλεψη της

μελλοντικής εξέλιξης του δασικού οικοσυστήματος και των παραγωγικών δυνατοτήτων του **«και στόχο τη διατήρηση των χαρακτηριστικών της βιοποικιλότητας που προστατεύεται και συνολικά την ακεραιότητα της εκάστοτε περιοχής»** στα πλαίσια της αρχής της αειφορίας και της προφύλαξης.

- ii. Ο έλεγχος εφαρμογής και η επιβολή της νομοθεσίας αποτελούν αναπόσπαστα τμήματα όλων των συστημάτων διακυβέρνησης. Από τον άξονα αυτό ωστόσο για τη διακυβέρνηση του δασικού τομέα απουσιάζει οποιαδήποτε αναφορά στα σχήματα φύλαξης της υπαίθρου. Παρόλο που υπάρχει σχετική πρόβλεψη στον κάθετο άξονα «Προστασία δασικών οικοσυστημάτων και βελτιστοποίηση οικοσυστημικών υπηρεσιών», κρίνουμε ότι η φύλαξη είναι οριζόντια ανάγκη και εντάσσεται στη διακυβέρνηση του δασικού τομέα. Συνεπώς προτείνεται η ακόλουθη προσθήκη νέας κατεύθυνσης

Νέα κατεύθυνση: **«Αποτελεσματική φύλαξη της υπαίθρου μέσω της οργάνωσης συστήματος φύλαξης της υπαίθρου για την επίβλεψη της εφαρμογής του νόμου και των αποφάσεων της διοίκησης. Η οργάνωση της φύλαξης μπορεί να γίνει από τη δασική υπηρεσία, η οποία θα συντονίζει επίσης όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες και φορείς (δασοφυλακή/αγροφυλακή, θηροφυλακή, φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών) και θα συνεργάζεται (μικτά κλιμάκια) με άλλα σώματα (ελληνική αστυνομία, λιμενικό και πυροσβεστικό σώμα).»**

- iii. Στις κατευθύνσεις δράσεων στον άξονα αυτόν που αναφέρεται στη συμμετοχή των πολιτών θα ήταν χρήσιμο να προστεθεί μία κατεύθυνση δράσεων που να αφορούν ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των πολιτών, ώστε να μπορούν με τη σωστή ενημέρωση και γνώση να συμμετέχουν στις σχετικές διαδικασίες και να αποτελέσουν μέρος της εφαρμογής της Στρατηγικής. Προτείνεται η εξής προσθήκη:

Νέα κατεύθυνση: **«Πρόωθηση της ευαισθητοποίησης, της ενημέρωσης και της εκπαίδευσης των πολιτών για θέματα που αφορούν στην αξία, την προστασία, την αειφορική διαχείριση και την αποκατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων, την πρόληψη απειλών στα δασικά οικοσυστήματα (βλ. πυρκαγιές, αλλαγές χρήσης γης, λαθροϋλοτομία, λαθροθηρία, ξενικά είδη κοκ) και τον ρόλο των δασών στον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.»**

- iv. Αναφορικά με τους δείκτες παρακολούθησης δεν είναι σαφές πώς θα μετρούνται οι δείκτες 1.3.5 και 1.3.6. Επίσης προτείνεται η προσθήκη των ακόλουθων δεικτών παρακολούθησης:

- Ποσοστό αύξησης στελέχωσης ανά ειδικότητα των δασικών μονάδων σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο
- Αριθμός διπλουργικών και διατμηματικών αποφάσεων και συνεργασιών σε εθνικό επίπεδο
- Στοιχεία χρηματοδότησης για την προστασία, διαχείριση και αποκατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων
- Αριθμός επισκεψιμότητας των ιστοσελίδων των δασικών μονάδων

Οριζόντιος Άξονας 3: Έρευνα - καινοτομία

Προτείνεται η προσθήκη των ακόλουθων δεικτών παρακολούθησης:

- Αριθμός κατευθύνσεων που διαμορφώθηκαν και διασυνδέθηκαν με τη δασική έρευνα
- Στοιχεία χρηματοδότησης για την ενίσχυση της δασικής έρευνας για την εξυπηρέτηση των διαχειριστικών στόχων που τίθενται από την κεντρική δασική υπηρεσία

Άρθρο 6 Κάθετοι Άξονες Στρατηγικής

Κάθετος Άξονας 1: Οικονομία του δάσους

Προτείνεται η αναδιατύπωση της ενότητας σε «Αειφορική διαχείριση και οικονομία του δάσους» ώστε να είναι ξεκάθαρο ότι η οικονομία του δάσους μπορεί να αποδώσει μόνο αν βασίζεται στις αρχές της αειφορίας, και να αντανakλά τη δέσμευση που εμπεριέχεται στο κείμενο περιγραφής του άξονα αναφορικά με το γεγονός ότι «[η] διασφάλιση της αειφόρου διαχείρισης των δασικών οικοσυστημάτων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση...» για την οικονομία του δάσους.

Η διαχειριζόμενη με αειφόρο τρόπο δασική παραγωγή (είτε για την απόληψη ξυλείας, είτε για άλλα προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων των κτηνοτροφικών) αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα προστασίας των δασών, καθώς όχι μόνο μειώνει την υπερσυσσώρευση βιομάζας αλλά διατηρεί και την παρουσία ανθρώπων με την αναγκαία γνώση και ενδιαφέρον μέσα στα δάση. Ωστόσο πρέπει να διατηρείται ένα ποσοστό νεκρής ύλης (ιστάμενοι και κατακείμενοι κορμοί) καθώς και του υπορόφου για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

Σε κάθε περίπτωση η αποτελεσματική «επανεκκίνηση» της δασοπονίας μέσω μιας δασικής διαχείρισης πολλαπλών σκοπών που θα καταλήγει σε μια αειφορική δασική παραγωγή είναι ορθολογική πολιτική και οικονομική επιλογή που θα δώσει ώθηση στην υγιή επιχειρηματικότητα και θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας, τονώνοντας παράλληλα τις τοπικές κοινωνίες σε πολλαπλά επίπεδα. Αποτελεί επίσης βέλτιστη πρακτική περιβαλλοντικής

διαχείρισης και προστασίας, ικανή να διασφαλίσει τα ελληνικά δάση, τόσο ως φυσικό, όσο κι ως σημαντικό οικονομικό κεφάλαιο. Στο πλαίσιο αυτό ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η πρόβλεψη για πιστοποίηση αειφορικής διαχείρισης, η οποία αφενός βοηθάει στον έλεγχο της εντατικής υλοτομίας, όπου αυτή παρατηρείται, μπορεί να συνδυαστεί με αναγκαίες δράσεις διαχείρισης των δασών ενώ θα αυξάνει την προστιθέμενη αξία των ελληνικών δασικών προϊόντων και άρα το εισόδημα αλλά και την παρουσία των παραδασόβιων κοινοτήτων

Ωστόσο, το απαραίτητο πρώτο βήμα για την άσκηση αειφορικής δασικής διαχείρισης πολλαπλών σκοπών είναι η ανανέωση των προδιαγραφών σύνταξης διαχειριστικών σχεδίων, οι οποίες θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, αλλά και να επεκτείνονται και στα μη ξυλοπαραγωγικά δάση.

Κάθετος Άξονας 2: Κλιματική αλλαγή

- i. Με δεδομένη την ανάγκη προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και σε σύνδεση με τις Εθνικές Στρατηγικές για τη Βιοποικιλότητα και την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, είναι απαραίτητο να προστεθεί νέα κατεύθυνση που να αφορά τη δημιουργία οικολογικών διαδρόμων που να δίνουν τον απαραίτητο χώρο για τη διατήρηση και αποκατάσταση της δυναμικής των δασικών οικοσυστημάτων αλλά και των ειδών που φιλοξενούν. Συνεπώς προτείνεται η ακόλουθη προσθήκη:

Νέα κατεύθυνση: «Δημιουργία οικολογικών διαδρόμων για τη διατήρηση και αποκατάσταση των δυναμικών των δασικών οικοσυστημάτων. Μέσω της σύνδεσης με την Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα προκρίνεται ο εντοπισμός περιοχών/οικοτόπων/ειδών που χρήζουν οικολογικής διασύνδεσης μέσω οικολογικών διαδρόμων (connectors) μέσω της θέσπισης κριτηρίων για τη δημιουργία οικολογικών διαδρόμων και στη συνέχεια της θέσμοθέτησής τους. Επίσης εντάσσονται δράσεις για τη σύνταξη και εφαρμογή μέτρων διαχείρισης για τη συνολική διατήρηση των οικολογικών διαδρόμων ή /και σημείων που θα εντοπιστούν ως προβληματικά όπως και η ενδυνάμωση υπηρεσιών για τη σύνταξη και εφαρμογή των μέτρων διαχείρισης και αποκατάστασης των οικολογικών διαδρόμων.»

- ii. Προτείνεται η προσθήκη των ακόλουθων δεικτών:
  - **Ποσοστό ενσωμάτωσης μέτρων προσαρμογής των δασικών οικοσυστημάτων στην κλιματική αλλαγή σε ανανεωμένες προδιαγραφές διαχειριστικών μελετών**

ΕΤΑΙΡΙΑ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΠΡΕΣΠΩΝ

- Αριθμός και συνολική έκταση δασικών περιοχών που αποκαταστάθηκαν οικολογικά
- In situ και ex situ συλλογές δασικού γενετικού υλικού και αριθμός ειδών δασικών ειδών που υπάρχουν στις συλλογές αυτές
- Χάρτης περιοχών/οικοτόπων (connectors) που χρήζουν οικολογικής διασύνδεσης μέσω οικολογικών διαδρόμων
- Έκταση οικολογικών διαδρόμων και ποσοστό υπαγωγής τους σε θεσμική ρύθμιση
- Βαθμός υλοποίησης μέτρων για τη διαχείριση για διατήρηση των οικολογικών διαδρόμων
- Στοιχεία χρηματοδότησης για την ενίσχυση της δασικής έρευνας στο πλαίσιο της προσαρμογής των δασικών οικοσυστημάτων στην κλιματική αλλαγή

Κάθετος Άξονας 3. Προστασία δασικών οικοσυστημάτων και βελτιστοποίηση οικοσυστημικών υπηρεσιών

- Ο άξονας αυτός θα έπρεπε να προηγείται ιεραρχικά των δύο προηγούμενων (οικονομία του δάσους και κλιματική αλλαγή), για λόγους λογικής αποτύπωσης των προτεραιοτήτων της εθνικής στρατηγικής, η οποία θα πρέπει να βασίζεται κυρίως στην προστασία των δασικών οικοσυστημάτων και στη συνέχεια στην αειφορική διαχείριση και την οικονομική τους αξιοποίηση και στην αντιμετώπιση της νέας πραγματικότητας που φέρνει η κλιματική αλλαγή.
- Επιπλέον, προτείνεται η μετονομασία του άξονα σε «Προστασία **και αποκατάσταση** δασικών οικοσυστημάτων και βελτιστοποίηση οικοσυστημικών υπηρεσιών», ώστε να περιληφθούν στόχοι και δράσεις για την ουσιαστική αποκατάσταση των οικοσυστημικών υπηρεσιών που παρέχουν τα δασικά οικοσυστήματα. Η οικολογική αποκατάστασή τους αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία πρόληψης των απειλών σε αυτά.

Η αποκατάσταση δεν θα πρέπει να αφορά μόνο την αποκατάσταση των οικοσυστημικών υπηρεσιών (Γενικός Στόχος 3.1.2) αλλά και των ίδιων των δασικών οικοσυστημάτων. Διαφορετικά είναι δυνατή η επίτευξη του πρώτου αλλά χωρίς την αποκατάσταση του δεύτερου, μάλιστα με δυσμενείς επιπτώσεις, αν π.χ. για την αποκατάσταση της αντιπλημμυρικής ή αντιδιαβρωτικής προστασίας που παρέχει μία δασική έκταση, επιλεγεί η αποκατάσταση με είδη δέντρων ταχείας ανάπτυξης που θα συγκρατούν τα ύδατα και τα εδάφη, αλλά στα οποία δεν θα μπορεί να αναπτυχθεί η βιοποικιλότητα που προηγούμενως υπήρχε στην περιοχή, λόγω της επιλογής των ειδών με μόνο κριτήριο την αποκατάσταση της οικοσυστημικής υπηρεσίας αντί του δασικού οικοσυστήματος.

Για τον ίδιο λόγο προτείνονται οι ακόλουθες προσθήκες που αφορούν την αποκατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων:

Γενικός στόχος 3.1.1. Διαχείριση **και αποκατάσταση** των δασικών οικοσυστημάτων με σκοπό τη διατήρησή τους και την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας

Νέα κατεύθυνση δράσεων: **«Οικολογική αποκατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων για την πρόληψη επιπτώσεων από τις απειλές που αντιμετωπίζουν. Στο πλαίσιο αυτό ενσωματώνονται δράσεις όπως η διαμόρφωση προδιαγραφών οικολογικής αποκατάστασης δασικών, φρυγανικών και λιβαδικών οικοσυστημάτων, οι οποίες θα περιλαμβάνουν καλές πρακτικές οικολογικής αποκατάστασης μεσογειακού τύπου οικοσυστημάτων και η κατάρτιση στελεχών δασικής υπηρεσίας για την εφαρμογή των προδιαγραφών οικολογικής αποκατάστασης. Επίσης η θέσπιση κριτηρίων (π.χ. οικολογική αξία δασικού οικοσυστήματος, τρωτότητα) για την ιεράρχηση προτεραιοτήτων οικολογικής αποκατάστασης και διασύνδεση των προτεραιοτήτων με τις διαθέσιμες χρηματοδοτικές πηγές και η αξιολόγηση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα της εντεινόμενης δάσωσης σε πολλές περιοχές λόγω εγκατάλειψης γης και μείωσης χρήσεων.»**

iii. Προτείνονται η προσθήκη των ακόλουθων δεικτών παρακολούθησης:

- **Αριθμός συνεργασιών Δασικής Υπηρεσίας με Πυροσβεστικό Σώμα, Γενική Γραμματεία**
- **Πολιτικής Προστασίας**
- **Αριθμός κοινών σχεδίων πρόληψης- πυροπροστασίας για δασικές πυρκαγιές**
- **Ποσοστό χρηματοδότησης των δράσεων πρόληψης δασικών πυρκαγιών και αντιπαραβολή του με το ποσοστό χρηματοδότησης των δράσεων προκαταστολής, καταστολής και αποκατάστασης**
- **Βαθμός αξιοποίησης των κονδυλίων του ΠΑΑ 2014-2020 και επόμενων προγραμματικών περιόδων**
- **Βαθμός ολοκλήρωσης της ανανέωσης των προδιαγραφών διαχειριστικών μελετών και ποσοστό ενσωμάτωσης σε αυτές προνοιών για την πρόληψη δασικών πυρκαγιών, την προσαρμογή των δασικών οικοσυστημάτων στην κλιματική αλλαγή και τη διαχείριση μη ξυλωδών δασικών προϊόντων ξυλωδών δασικών προϊόντων**
- **Αριθμός αναφορών που προκύπτουν από τις ενέργειες φύλαξης της υπαίθρου (από μεμονωμένα ή μικτά κλιμάκια)**

- Αριθμός ελέγχων για την εισαγωγή και εξάπλωση ξενικών ειδών και παθογόνων
- Αριθμός ελέγχων σε οργανισμούς παρακολούθησης, σε φορείς εκμετάλλευσης και σε εμπόρους στο πλαίσιο εφαρμογής του Κανονισμού Ευλείας
- Αριθμός και συνολική έκταση δασικών περιοχών που αποκαταστάθηκαν οικολογικά